

Výzva účastníkov 15. zjazdu Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV

Humanitné a spoločenské vedy v súčasnom svete

Súčasný svet je vystavený viacerým hrozbám, ktoré ohrozujú ľudskú civilizáciu a život na našej planéte. Terorizmus, lokálne vojny, ktoré hrozia prerásť do väčších konfliktov, národnostná a náboženská neznášanlivosť, veľké migračné vlny, narušené a doslova ohrozené životné prostredie. Tieto globálne hrozby nemôže ľudstvo zvládnuť technologicky. Ich pôvod je totiž v ľudských hlavách a v spoločenských vzťahoch. Perspektívne riešenie týchto hrozieb nie je mysliteľné bez poznania, ktoré prinášajú humanitné a spoločenské vedy.

Zdá sa však, že si spoločnosť, a predovšetkým jej predstavitelia na rôznych stupňoch decíznej sféry, neuvedomujú dôležitosť humanitných a spoločenských vied vo svete na začiatku 21. storočia. V spoločnosti stále pretrvávajú už dávno prežité predstavy o vede ako o výrobnej sile, ktorá prináša bezprostredný finančný zisk, ale aj predstavy, že veda je iba činnosť spojená s experimentom, dôkazom a overovaním, čo už v plnej miere neplatí ani vo vedách prírodných. V dôsledku takého chápania vedy sú humanitné a spoločenské vedy permanentne diskriminované. Prejavuje sa to v procese akreditácií a evalvácií, kde sa ako dominantné stále presadzujú kritériá zaužívané v oblasti prírodných vied. Prejavuje sa to aj v objeme financií, ktoré sa na oblasť humanitných a spoločenských vied dávajú zo štátneho rozpočtu i z rozpočtov univerzít, ale aj v objeme financií poskytovaných grantovými agentúrami.

Mimoriadne závažný je problém diskriminácie humanitných a spoločenských vied vo vyučovacom procese na základných a stredných školách, kde sa vyučovanie o človeku a spoločnosti redukovalo na neúnosnú mieru. Počet hodín dejepisu na slovenských školách je najmenší v rámci Európskej únie a stále je tendencia tento počet znižovať. Sme potom svedkami toho, že naša mladá generácia ovláda na vysokej úrovni informačné technológie, ale na druhej strane podlieha vplyvu rôznych extrémistických a xenofóbnych ideológií a nedokáže sa v dnešnom svete a jeho zložitých spoločenských vzťahoch orientovať. Je to už alarmujúci jav.

Vyzývame všetkých, ktorí rozhodujú o smerovaní spoločnosti, ale aj všetkých občanov, všetkých, ktorým záleží na budúcnosti našej civilizácie, aby sa nad situáciou v súčasnom svete zamysleli, pokiaľ nie je neskoro. Humanitné a spoločenské vedy sú pripravené. Potrebujú však na svoje aktivity spoločenskú podporu.

Žiadame:

1. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, rektorov a dekanov vysokých škôl, predsedníctvo SAV, predstaviteľov APVV: a) aby odstránili z procesu

akreditácií diskriminačné opatrenia voči humanitným a spoločenským vedám a aby ich akreditácie prebiehali podľa kritérií, ktoré zodpovedajú charakteru týchto vied; b) aby odstránili diskrimináciu pri financovaní týchto vied zo štátneho rozpočtu i z financií určených na projekty.

2. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR, aby upravilo dotácie vyučovacích hodín a vyučovacie plány tak, aby tam humanitné a spoločenské vedy mali miesto, ktoré zodpovedá ich spoločenskému významu. Pri vyučovaní dejepisu, kde sú v SR najnižšie dotácie vyučovacích hodín v celej EÚ žiadame, aby sa na druhom stupni základných škôl, v gymnáziách a odborných školách venovali dejepisu dve hodiny týždenne. Považujeme za nevyhnutné, aby humanitné a spoločenské vedy dostali dostatočný priestor na všetkých školách univerzitného typu v SR. Súčasne žiadame prehodnotiť systém schvaľovania a vydávania učebníc tak, aby sa zabezpečila ich odborná a didaktická kvalita.

Účastníci 15. zjazdu Slovenskej historickej spoločnosti pri SAV

Skalica, 11. mája 2016